

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

Сергій ОКОВИТИЙ

«18» квітня 2024 р.

ПОГОДЖЕНО

В.д. проректора
з науково-педагогічної роботи

Наталія ГУК

«16» квітня 2024 р.

ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ІСПИТУ

для вступу на навчання за освітнім рівнем магістра
на основі освітнього ступеня бакалавра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста)
за спеціальністю 654 Соціологія
(Освітня програма – Соціологія)

Розглянуто на засіданні вченої ради
факультету суспільних наук і міжнародних відносин
від «25»_03_2024 р.; протокол № 9

Голова вченої ради Віталій КРИВОШЕЇН

Дніпро-2024

Укладачі програми :

1. Ніколенко Вадим Вікторович, професор кафедри політології, соціології та публічного управління, доктор соціологічних наук, доцент;
2. Ходус Олена Володимирівна, професор кафедри політології, соціології та публічного управління, доктор філософських наук, доцент;
3. Бойко Вікторія Анатоліївна, доцент кафедри політології, соціології та публічного управління, кандидат соціологічних наук, доцент;
4. Гудзенко Олеся Зеновіївна, доцент кафедри політології, соціології та публічного управління, кандидат соціологічних наук, доцент.

Програма ухвалена на засіданні кафедри політології, соціології та публічного управління від «28» лютого 2024 р.; протокол № 2

В.о. завідувача кафедри

(підпис)

(Олексій ТРЕТЯК)

(ім'я та прізвище)

та на засіданні науково-методичної ради факультету суспільних наук і міжнародних відносин від «20» березня 2024 р.; протокол № 6

Голова

(підпис)

(Іван ГОЛОВКО)

(ім'я та прізвище)

1. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Фаховий іспит (ФІ) передбачає перевірку здатності вступника до опанування освітньої програми другого (магістерського) рівня вищої освіти на основі здобутих раніше компетентностей.

Результати ФІ зараховуються для конкурсного відбору осіб; які на основі ступеня бакалавра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста, магістра) вступають на навчання для здобуття ступеня магістра.

Програма фахового іспиту для вступу на навчання за освітнім рівнем магістра за спеціальністю 054 Соціологія (Освітня програма – Соціологія) містить питання з таких *нормативних* навчальних дисциплін природничо-наукової та професійної підготовки бакалавра:

1. Історія соціології
2. Загальнотеоретична соціологія
3. Методологія та програмування соціологічних досліджень
4. Соціологія особистості
5. Соціологія культури

2. ПЕРЕЛІК ТЕМ ДИСЦИПЛІН, З ЯКИХ ОЦІНЮЄТЬСЯ ВСТУПНИК

1. Історія соціології

Тема 1. Соціологія як наука: передумови виникнення, етапи розвитку

Тема 2. Соціальне знання епохи античності

Тема 3. Соціальне знання епохи Середньовіччя.

Тема 5. Становлення елементів соціального знання Нового часу

Тема 6. Методологічні принципи раннього позитивізму (проект соціології

О. Конта)

Тема 7. Натуралістичні школи в соціології ХІХ – початку ХХ ст.

Тема 8. Соціологізм Е. Дюркгейма

Тема 9. Соціологія К.Маркса

Тема 10. Психологічний напрямок в соціології ХІХ – початку ХХ ст.

Тема 11. Німецька формальна соціологія (Ф. Тьонніс, Г. Зіммель)

Тема 12. Соціологія М. Вебера

Тема 13. Соціологічна система В. Парето

Тема 14. Особливості інституалізації західної соціології в ХХ столітті:

провідні парадигми

Тема 15. Американська соціологія в ХХ столітті: основні теоретичні школи (Чиказька школа в соціології, теоретична концепція П. Сорокіна, структурно-функціональна соціологія Т. Парсонса і Р. Мертона символічний інтеракціонізм)

Тема 16. Психоаналітичний напрямок у соціології, соціальні доктрини неофрейдизму (А. Адлер, К. Юнг, О. Ранк, В. Райх) та постфрейдистська соціологія (Е. Фромм, К. Хорні)

Тема 17. Феноменологічна соціологія А. Шютца, соціальний конструктивізм П. Бергера і Т. Лукмана, драматургічна соціологія І. Гофмана

Тема 18. Франкфуртська школа в соціології

Тема 19. Методологічні проблеми сучасного соціологічного теоретизування: неофункціоналізм (Дж. Александер, Н. Луман), теорія структурації Е. Гідденса, соціологія П. Бурд'є, постструктуралістська соціологія М. Фуко

Тема 20. Українська соціологічна думка: передумови формування, розвиток української соціальної думки в XVII – першій половині XIX ст., наприкінці XIX – початку XX ст. (соціологія політики М. Драгоманова, соціологічні ідеї І. Франка, Б. Кістяківського, генетична соціологія М. Грушевського, класократична концепція В. Липинського, соціологічні погляди М. Шаповала)

2. Загальнотеоретична соціологія

Тема 1. Місце соціології в системі суспільствознавства, її зв'язок з іншими науками.

Тема 2. Об'єкт, предмет методологічні засади, закони і категорії соціології.

Тема 3. Суспільство: сутність, ознаки, структурні елементи, типології суспільств

Тема 4. Модернізація: її різновиди, теорії модернізації

Тема 5. Соціальна структура суспільства: сутність, елементи (соціальні статуси, соціальні верстви, соціальні групи, соціальні спільноти, соціальні класи), види соціальної структури суспільства.

Тема 6. Проблематика класів в соціології: теорії, критерії утворення

Тема 7. Соціальна стратифікація: види соціальної стратифікації (закрита та відкрита), історичні типи стратифікованого суспільства

Тема 8. Поняття соціальної мобільності: види, канали, проблема маргіналізації

Тема 9. Поняття соціального інституту: види, (дис)функції, поняття соціальної організації

Тема 10. Соціальна організація: сутність, види, принципи функціонування

3. Методологія та програмування соціологічних досліджень

Тема 1. Соціологічне дослідження: поняття, основні етапи проведення. Види соціологічних досліджень

Тема 2. Поняття, функції та призначення програми соціологічного дослідження

Тема 3. Вибірка у соціологічному дослідженні: «генеральна сукупність», «вибіркова сукупність», «одиниця відбору», «одиниця спостереження», «репрезентативність», «помилка репрезентативності», типи вибірок за методом (імовірнісний, цілеспрямований, стихійний) відбору одиниць дослідження

Тема 4. Загальна характеристика і класифікація методів збору первинної соціологічної інформації

Тема 5. Аналіз документів в соціології: поняття, можливості, напрями використання, види документів, їх класифікація та характеристика

Тема 6. Використання статистичних методів: групування, ряди розподілу та інше

Тема 7. Методологічні та методичні засади вимірювання в соціології

Тема 8. Теоретичні, організаційні, технологічні та інші умови якісного аналізу даних соціологічних досліджень

Тема 9. Процедури аналізу даних в якісних дослідженнях: методи аналітичної індукції та обґрунтованої теорії (grounded theory) в якісних дослідженнях, загальна характеристика та види інтерв'ю в якісних дослідженнях, іографічний метод, етнографічний метод в якісній соціології, види та особливості проведення case-study

4. Соціологія особистості

Тема 1. Соціологія особистості як спеціальна соціологічна теорія: об'єкт, предмет, коло проблем соціології особистості

Тема 2. Поняття особистості: співвідношення понять “людина”, “особистість”, “індивід”, “індивідуальність”, особистість – соціальна якість індивіда, міра людського в індивіді

Тема 3. Теоретичні джерела соціології особистості в закордонній та вітчизняній науковій думці

Тема 4. Становлення особистості: соціалізація та персоналізація, фази, фактори, механізми соціалізації, особливості на різних етапах життєдіяльності людини

Тема 5. Соціальна ідентифікація та ідентичності особистості: передумови, механізми ідентифікації, особливості формування

Тема 6. Соціологічна структура особистості: основні елементи, структура діяльності особистості

Тема 7. Соціальна типологія особистості: співвідношення ідеального нормативного та реального типів особистості, модальна особистість, соціально-культурні детермінанти формування типу особистості (Р. Дарендорф, Г. Маркузе, Р. Райч, А. Інкельс), тип суспільства і соціальний характер (Е. Фромм, Д. Рісмен, Т. Адорно, М. Хоркхаймер, Г. Маркузе)

Тема 8. Феномен покоління в соціології: методологічні засади вивчення, критерії утворення, особливості вертикального та горизонтального аналізу поколінь в соціології

5. Соціологія культури

Тема 1. Соціологія культури як окрема галузь соціогуманітарного знання: особливості виникнення, становлення, фактори сучасної актуалізації соціокультурної проблематики

Тема 2. Евристичний потенціал соціокультурного підходу (соціокультурного аналізу): базові принципи

Тема 3. Культура як соціальний феномен: сутність, структурні компоненти, функції, суб'єкти

Тема 4. Типології культурних форм: критерії і варіанти типологізації культур: культура історична, потенційна й актуальна (репрезентативна), масова, елітарна, субкультура й контркультура.

Тема 5. Сильова диференціація культури: поняття стилю й культурної (життєвої) форми, моностилізм та полістилістична культура

Тема 6. Основні моделі, механізми, джерела соціокультурних змін

Тема 7. Проблема суспільних змін у різних соціокультурних контекстах: традиційне суспільство, соціокультурні виміри модерну, культура постмодерну

Тема 8. Культура й соціалізація особистості: культурна компетентність особистості, життєвий стиль і проблема культурної ідентичності особистості, процес соціокультурного інсценування

3. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

До навчальної дисципліни № 1. Історія соціології

Основна

Захарченко М.В. Історія соціології: від античності до початку ХХ ст.: навч. посібник / М.В.Захарченко, О.І.Погорілий. К.: Либідь, 1993. 336 с.

Захарченко М.В. Соціологічна думка України: навч. посібник / М.В.Захарченко, В.Ф.Бурлачук, М.О.Молчанов та ін. К., 1996. 424 с.

Історія соціології (у 2-х кн.): навчальний посібник/О. А. Рахманов, С. С. Бульбенюк, Ю. М. Манелюк. К.: КНЕУ, 2017. 279 с. URL: https://kneu.edu.ua/userfiles/Department of Administration and Marketing Person n/Rakhmanov_istor.pdf

Култаєва М.Д., Навроцький О.І., Шеремет І.І. Європейська теоретична соціологія ХХ – ХХІ століття / Навчальний посібник / М.Д. Култаєва, О.І. Навроцький, І.І. Шеремет. Харків : Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна, 2013. – 372 с.

Погорілий О.І. Соціологічна думка ХХ століття: навч. посібник / О.І.Погорілий. К.: Либідь, 1996. 224 с.

Ручка А.О. Курс історії теоретичної соціології / А.О.Ручка, В.В.Танчер. К.: Наук. думка, 1995. 223 с.

Сірий Є.В. Соціологія: загальна теорія, історія розвитку, спеціальні та галузеві теорії: навч. посібник / Є.В.Сірий. К.: Атіка, 2004. 480

Додаткова

Зарубіжна соціологія (XX – початок XXI ст.): хрестоматія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Уклад.: Городяненко В.Г., Ніколенко В.В.; за ред. В.Г. Городяненка. Д.: Вид-во ДНУ, 2009. 654 с.

Історія соціологічної думки: навчальний енциклопедичний словник-довідник / за наук. ред. В.М. Пічі. Л.: «Новий світ 2000», 2016. 687 с.

Соціологія XIX – початку XX ст.: Хрестоматія / за ред. В.Г. Городяненка; В.Г. Городяненко, О.В. Гилюн (уклад.). Д.: Вид-во ДНУ. 2008. 628 с.

Танчер В. Виклики соціології XXI століття: глобалізація, пост класицизм, постмодернізм. Соціологічна теорія: традиція та сучасність. Курс лекцій. Київ: ІС НАНУ, 2007. Лекція 2. С. 50-69.

До навчальної дисципліни № 2. Загальнотеоретична соціологія **Основна**

Соціологія: підр. для студентів вищ. навч. закл. / за ред. В.Г. Городяненка. К.: Вид. центр «Академія», 2002. 560 с.

Загальна соціологія: хрестоматія / за ред. проф. В.Г. Городяненка. Д.: Вид-во ДНУ, 2006. 516 с.

Черниш Н.Й. Соціологія: підр. за рейтингово-модульною системою навчання / Н.Й. Черниш. 5-те вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2009. 468 с.

Куценко О.Д. Суспільство нерівних. Класовий аналіз нерівностей в сучасному суспільстві: спроби західної соціології. Х.: Вид. центр Харк. ун-ту, 2000. 316 с.

Історія соціологічної думки: навч. енциклоп. словник-довідник. / за наук. ред. В.М.Пічі. Львів: «Новий світ – 2000», 2016. 687 с.

Соціологія: Навч. Посіб. / За ред. С.О.Макеєва. К.: «Т-во «Знання», 2003. 455 с.

Додаткова

Західноєвропейська теоретична соціологія XX ст. Словник / за ред. В.С. Бакірова; М.Д. Култаєва, І.І. Шеремет (уклад.). Х.: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2003. 296 с.

Соціологічна енциклопедія / Ред.-уклад. В.Г. Городяненко. К.: Академвидав, 2008. 456 с.

Соціологія: Короткий енциклопедичний словник / Уклад. В.І. Волович та ін. К.: Укр. Центр духовної культури, 1998. 736 с.

До навчальної дисципліни № 3. Методологія та програмування соціологічних досліджень

Основна

Костенко Н., Іванов В. Досвід контент-аналізу: Моделі та практики. К.: Центр вільної преси. 2003. 200 с.

Методи соціологічного дослідження. С. С. Дембицький. *Енциклопедія Сучасної України*. Редкол.: І.М. Дзюба, А.І. Жуковський, М.Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН

України, 2018. URL: <https://esu.com.ua/article-66719>

Опитування громадської думки / За ред. Н.В. Паніної. К.: Інститут соціології НАН України, 2003. 80 с.

Паніна Н.В. Технологія соціологічного дослідження. К.: Наукова думка, 1996. 232с.

Паніотто В. І., Максименко В. С., Харченко Н. М. Статистичний аналіз соціологічних даних К.: Вид. дім «КМ Академія», 2004. 270 с.

Паніотто В., Харченко Н. Методи опитування: підручник. Київ: ВД «Києво-Могилянська академія», 2017. 342 с.

Чурилов Н. Типология и проектирование выборочного социологического исследования (история и современность). К.: Факт, 2008. 366 с.

Ядов В. А. Стратегия социологического исследования. Описание, объяснение, понимание социальной реальности. М.: Добросвет, 2001. 569 с.

Якісні дослідження в соціологічних практиках: Навчальний посібник. За ред. Н.Костенко, Л.Скокової. Київ: Інститут соціології НАНУ, 2009. 400с.

Додаткова

Гоманюк М.А. Інтерв'юер у масовому опитуванні. Кишеньковий навчально-методичний посібник. Херсон: Гілея, 2013. 84 с.

Сальнікова С.А. Організація та методи вибіркових досліджень. Соціологія: тестові завдання. Луцьк: Вежа-Друк, 2013. С. 43-54

Філіпенко А.С. Основи наукових досліджень. Конспект лекцій. К.: Академвидав, 2004. 208 с.

Яковенко Ю.І., Ніколаєнко Л.Г. Соціологія без методології: ефект відсутності як страх перед вибором. *Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства*: зб. наук. праць. 2013. Вип. 9. С. 25–39.

Яковенко Ю.І., Ніколаєнко Л.Г., Яковенко А.К. Соціологія на роздоріжжі: методологія чи емпірія? *Психологія і суспільство*. 2014. № 2. С. 47-65.

До навчальної дисципліни № 4. Соціологія особистості

Основна

Гіденс Е. Соціологія / пер. з англ. Київ : Основи. 1999. 726 с.

Злобіна О. Особистість як суб'єкт соціальних змін. К.: Ін-т соціології НАНУ, 2004. – 400с.

Пилипенко В.Є., Попова І.М., Танчер В.В. та ін. Спеціальні та галузеві соціології: Навч. Посіб. 2-е вид. К.: ПЦ «Фоліант», 2007. 451 с

Соціальна регуляція поведінки в умовах суспільної нестабільності / за редакцією доктора соціологічних наук О.Г. Злобіної. Київ : Інститут соціології НАН України, 2013. 320

Шахова О.Г. Соціальна психологія особистості: навчальний посібник. Харків: Контраст, 2019. 116 с.

Додаткова

Злобіна О. Категорія «особистість» у системі понять соціологічної теорії. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2002. №2.

Злобіна О. Особистісна складова суспільних змін: соціологічний контекст. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2003. № 3.

Маркузе Г. Одновимірний людина. Дослідження ідеології розвинутого індустріального суспільства [глави з книги] / пер. В. Курганський. *Сучасна зарубіжна соціальна філософія*: Хрестоматія. Київ : Либідь, 1996. С. 87-134. 9.

Маркузе Г. Структура інстинктів і суспільство: філософське дослідження вчення Зигмунда Фрейда / пер. О. Юдін. К.: Ніка-Центр, 2010. 248 с.

Соціологічна енциклопедія / Ред.-уклад. В.Г. Городяненко. К.: Академвидав, 2008. 456 с.

Сохань Л. Життєвий простір і життєвий світ особистості *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2002. № 1.

Титаренко Т.М. Життєвий світ особистості: у межах та за межами буденності. К., 2003

Фромм Е. Втеча від свободи. К.: Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2019. 288 с.

Фромм Е. Мати або бути. К.: Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2020. 304 с.

До навчальної дисципліни № 5. Соціологія культури

Основна

Катаєв С. Л. Сучасне українське суспільство: Навч. посіб. для вузів. Київ: Центр навч. літ., 2006. 200с.

Культура – суспільство – особистість: Навчальний посібник / за ред. Л.Скокової. К., 2006. 396 с

Лобанова А.С., Грабовець І.В., Кучерявенко Л.В. Соціологія культури: Навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Кривий Ріг: Видавничий дім, 2008. 131 с.

Мінливості культури: соціологічні проєкції / Н.Костенко, А.Ручка, Л.Скокова та ін.; за ред. Н. Костенко. Київ : Інститут соціології НАН України, 2015. 440 с

Соціологія культури: навч. посібник / О. М. Семашко, В. М. Піча, О. І. Погорілий та ін.; за ред. О. М. Семашко, В. М. Піча. К.: Каравела, Львів: Новий світ, 2000-2002. с. 11 – 44.

Сорока Ю. Соціологія культури: навчально-методичний посібник. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 136 с.

Додаткова

Ручка А. Цінності і смисли як компоненти соціокультурної реальності. Смысловая морфология социума. За ред. Н. Костенко. Київ : Інститут соціології НАН України, 2012. С.91-123.

Малес Л. Вивчаючи тексти культури: соціокультурний аналіз як пізнавальна стратегія соціології. К.: КІС, 2011. 325 с

Середа П., Мальцева К. Роль культурного та соціального капіталів у суб'єктивній оцінці здоров'я. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2022. № 1. С. 83-105.

Сорока Ю. Г. Свої, чужі, різні: соціокультурна перспектива сприйняття Іншого: монографія. Харків : ХНУ імені В. Н.Каразіна, 2012. 332 с.

Сокурянская Л.Г. Понятие «социокультурное»: ретроспективный и актуальный анализ социологических интерпретаций. *Методология, теория та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: Збірник наукових праць*. Х.: В-цтво ХНУ ім.В.Н.Каразіна, 2002. С. 75–80.

Танчер В. Колізія культурних ідентичностей у полікультурному суспільстві. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2019. № 4. С. 106-117.

Черниш Н., Ровенчак О. Соціокультурний підхід в соціогуманітарних науках: обмін смислами. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2005. № 4. С. 92-103;

Соціокультурні ідентичності та практики / Під ред. А.Ручки. К.: Інститут соціології НАН України, 2002. 315 с.;

4. СТАНДАРТНА СТРУКТУРА ВАРІАНТУ ФІ

Кожний варіант фахового іспиту містить 50 тестових завдань; зміст яких стає відомим вступнику лише при отриманні варіанту випробування. Всі питання складені у формі обрання однієї вірної відповіді з чотирьох запропонованих; проти якої вступник має зробити відповідну позначку.

Оцінка за відповідь на кожне питання варіанту ФІ може набувати одного з двох значень:

максимального значення 2 балів у випадку вірної відповіді;
мінімального значення 0 балів у випадку невірної відповіді.

Розподіл питань у кожному варіанті:

- за формою завдань

Форма завдання	Кількість одиниць у варіанті	Кількість балів за одне завдання	Максимальна кількість балів; яка може бути набрана за весь іспит
Питання на обрання вірної відповіді	50	2	50 x 2=100

– за темами навчальних дисциплін

База містить 5 дисциплін; в кожній дисципліні 4 різних блоки; обирається по два-три завдання з блоку;

всього одиниць у варіанті білету 50 .

Для забезпечення оголошеної структури екзаменаційного білета і належної варіативності при його формуванні склад та об'єм бази тестових завдань повинен бути таким

Дисципліни	Кількість блоків	Кількість завдань в одному блоці	Всього завдань з дисципліни
Дисципліна №1	4	25	100
Дисципліна №2	4	25	100
Дисципліна №3	4	25	100
Дисципліна №4	4	25	100
Дисципліна №5	4	25	100
Загальна кількість завдань			500

Структура варіанту з фахового іспиту:

	Кількість тестових завдань у варіанті	Кількість балів за тестове одне завдання	Максимальна кількість балів
Дисципліна №1	10	2	20
Дисципліна №2	10	2	20
Дисципліна №3	10	2	20
Дисципліна №4	10	2	20
Дисципліна №5	10	2	20
Всього питань на обрання вірної відповіді	50	2	50 x 2=100

--